PRIPOROČILA

PRIPOROČILO KOMISIJE (EU) 2022/1634

z dne 16. septembra 2022

o notranjih zaščitnih ukrepih za uredniško neodvisnost in preglednost lastništva v medijskem sektorju

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 Pogodbe,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Neodvisne medijske storitve imajo edinstveno vlogo na notranjem trgu. Gre za hitro spreminjajoč se in gospodarsko pomemben sektor, ki državljanom in podjetjem zagotavlja dostop do različnih stališč in zanesljivih virov informacij, s čimer opravlja funkcijo javnega čuvaja, ki je v splošnem interesu.

(2) Medijske storitve imajo ključno vlogo v demokratičnih družbah, saj zagotavljajo informacije, ki so javna dobrina. Za opravljanje tako pomembne družbene vloge in uspešno delovanje na trgu morajo ponudniki medijskih storitev imeti možnost svobodnega in neodvisnega zagotavljanja storitev na odprtem in preglednem trgu, ki omogoča pluralnost medijskih akterjev in stališč.

(3) Ponudniki medijskih storitev so zaščiteni tako v skladu s pravili Unije, ki urejajo notranji trg, kot v skladu s členom 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina), saj imajo pomembno vlogo pri uveljavljanju pravice do svobode izražanja in obveščanja. Člen 11 Listine nadalje določa, da je treba spoštovati svobodo in pluralnost medijev ter da pravica do svobodnega izražanja vključuje svobodo sprejemanja in širjenja vesti ali idej brez vmešavanja javnih organov in ne glede na meje držav članic. Poleg tega pravilno delovanje notranjega trga za medijske storitve neposredno vpliva na pravno državo in demokracijo, ki sta temeljni vrednoti Unije iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji.

(4) Izguba prihodkov iz oglaševanja v zadnjem desetletju, zlasti zaradi porasta spletne distribucije medijskih vsebin in sprememb potrošniških navad, je oklestila finančna sredstva tradicionalnega medijskega sektorja, kar je vplivalo na njegovo trajnostnost, s tem pa tudi na kakovost in raznolikost ponujenih vsebin. Ta trend kaže, da trg ne zagotavlja trajnostnih donosov za neodvisne novice in kakovostno novinarstvo, ki so javne dobrine in podpirajo boj proti dezinformacijam.

(5) Kot je opisano v akcijskem načrtu za evropsko demokracijo ([1]), je Komisija predstavila vrsto pobud v podporo svobodi in pluralnosti medijev. Sprejela je Priporočilo o zagotavljanju zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev in drugih medijskih delavcev v Evropski uniji ([2]). Poleg tega je predstavila predlog direktive ([3]) in priporočilo ([4]) o zaščiti oseb, ki se udejstvujejo pri udeležbi javnosti, pred očitno neutemeljenimi ali zlorabljenimi

([1]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za evropsko demokracijo (COM(2020) 790 final).

([2]) Priporočilo Komisije (EU) 2021/1534 z dne 16. septembra 2021 o zagotavljanju zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev in drugih medijskih delavcev v Evropski uniji (UL L 331, 20.9.2021, str. 8).

([3]) Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zaščiti oseb, ki se udejstvujejo pri udeležbi javnosti, pred očitno neutemeljenimi ali zlorabljenimi sodnimi postopki (strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti) (COM(2022) 177 final).

([4]) Priporočilo Komisije (EU) 2022/758 z dne 27. aprila 2022 o zaščiti novinarjev in zagovornikov človekovih pravic, ki se udejstvujejo pri udeležbi javnosti, pred očitno neutemeljenimi in zlorabljenimi sodnimi postopki (strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti) (UL L 138, 17.5.2022, str. 30).

sodnimi postopki (strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti). V okviru akcijskega načrta za medijski in avdiovizualni sektor ([5]) je izvedla tudi več ukrepov v podporo okrevanju in preoblikovanju tega sektorja. Prav tako pozorno spremlja prenos in izvajanje pomembnih zakonodajnih aktov za medijski sektor, zlasti direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah ([6]) in direktive o avtorskih pravicah ([7]).

(6) Komisija je predstavila zakonodajni predlog uredbe o vzpostavitvi skupnega okvira za medijske storitve na notranjem trgu (evropski akt o svobodi medijev). Predlog predvideva vrsto zaščitnih ukrepov v pravu Unije, namenjenih zaščiti pluralnosti medijev in uredniške neodvisnosti na notranjem trgu. To priporočilo je priloženo predlagani uredbi kot orodje s takojšnjim učinkom za spodbujanje uredniške neodvisnosti in preglednosti lastništva medijev.

(7) Komisija hkrati kot dopolnilo zakonodaji in v skladu z akcijskim načrtom za evropsko demokracijo dejavno podpira samoregulativne pobude samega medijskega sektorja. To priporočilo je del teh prizadevanj.

(8) Medijski sektor ima dolgoletno tradicijo samoregulacije in je sprejel številne pobude na tem področju. Na podlagi teh pobud ter ob upoštevanju raznolikosti pravnih tradicij in pristopov v državah članicah je mogoče opredeliti prostovoljne prakse, ki bi jih ponudniki medijskih storitev lahko upoštevali, da bi izboljšali svojo odpornost ter bolje prenašali politični in gospodarski pritisk. Sektor bi lahko sprožil razpravo o takih prostovoljnih praksah, hkrati pa ponudnikom medijskih storitev dopustil, da se svobodno odločijo, katere prakse ustrezajo njihovim individualnim potrebam in poslovnim modelom, zlasti ob upoštevanju posebnih potreb mikro, malih in srednjih podjetij v smislu člena 3 Direktive 2013/34/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([8]).

(9) Državljani morajo imeti možnost zaupati informacijam, ki so jih deležni, da lahko uveljavljajo svoje demokratične pravice. Imeti morajo dostop do različnih stališč in zanesljivih virov informacij, da lahko oblikujejo lastna mnenja in prispevajo k demokratičnim procesom. Dostop do zanesljivih informacij je enako pomemben tudi za podjetja, saj jim omogoča sprejemanje ozaveščenih odločitev.

(10) Evropski ponudniki medijskih storitev se vse pogosteje soočajo z neupravičenim vmešavanjem v posamezne uredniške odločitve, tudi s strani zasebnih lastnikov in delničarjev, kar negativno vpliva na uredniško svobodo in zmožnost zagotavljanja neodvisnih novic, s tem pa tudi na razpoložljivost zaupanja vrednih informacij za medijsko občinstvo. Orodje za spremljanje pluralnosti medijev za leto 2022 kaže veliko tveganje neupravičenega ekonomskega in lastniškega vpliva v več državah članicah ([9]). V digitalni dobi je zaradi vse lažjega dostopa do informacij, ki jih zagotavljajo ponudniki medijskih storitev s sedežem v drugih državah članicah, bistveno spodbujati dobre prakse na ravni EU, da bodo državljani in podjetja v Uniji deležni neodvisnih in raznolikih novic in aktualnih informativnih vsebin, na podlagi katerih bodo lahko oblikovali lastna stališča in sprejemali ozaveščene odločitve, s čimer se bo okrepil javni prostor na notranjem trgu.

([5]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropski mediji v digitalnem desetletju: akcijski načrt za podporo okrevanju in preoblikovanju (COM(2020) 784 final).

([6]) Direktiva (EU) 2018/1808 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o spremembi Direktive 2010/13/EU o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju avdiovizualnih medijskih storitev (direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah) glede na spreminjajoče se tržne razmere (UL L 303, 28.11.2018, str. 69).

([7]) Direktiva (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (UL L 130, 17.5.2019, str. 92).

([8]) Direktiva 2013/34/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o letnih računovodskih izkazih, konsolidiranih računovodskih izkazih in povezanih poročilih nekaterih vrst podjetij, spremembi Direktive 2006/43/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi direktiv Sveta 78/660/EGS in 83/349/EGS (UL L 182, 29.6.2013, str. 19).

([9]) Celotno poročilo orodja za spremljanje pluralnosti medijev za leto 2022, str. 67.

(11) Uredniška neodvisnost urednike in novinarje ščiti pred nasprotji interesov ter jim pomaga, da se uprejo neupravičenemu vmešavanju in pritisku. Zato je to predpogoj za pripravo in razširjanje nepristranskih informacij ter bistven vidik medijske svobode. Državljanom in podjetjem po vsej Uniji omogoča zagotavljanje in sprejemanje neodvisnih in pluralističnih medijskih storitev. To je zlasti pomembno za ponudnike medijskih storitev, ki zagotavljajo novice in aktualne informativne vsebine, ne glede na njihovo obliko (vključno z dokumentarnimi filmi ali revijami, ki poročajo o takih vprašanjih). Zato so priporočila v zvezi s prostovoljnimi ukrepi za uredniško neodvisnost namenjena takim ponudnikom.

(12) V zvezi s tem so nekateri ponudniki medijskih storitev že uvedli ukrepe, standarde ali mehanizme korporativnega upravljanja, kot so uredniške listine ali kodeksi ali etični odbori, da bi zaščitili uredniško neodvisnost. V nekaterih novičarskih medijih imajo novinarji besedo pri izbiri glavnega urednika ali celo pri spremembah lastništva. V nekaterih medijskih podjetjih imajo novinarji status delničarjev in lahko sodelujejo pri strateškem odločanju in delitvi gospodarskih koristi. V nekaj državah članicah so nekateri od teh korporativnih ukrepov zakonsko predpisani za določene vrste ponudnikov medijskih storitev ([10]). Te in druge primere zaščitnih ukrepov bi bilo treba uporabiti kot vir navdiha za prostovoljne ukrepe in podlago za nadaljnje razprave deležnikov o tem, kako izboljšati zaščito uredniške neodvisnosti.

(13) Čeprav je legitimno, da zasebni lastniki medijev izberejo dolgoročno uredniško usmeritev in odločajo o njej, je pomembno zagotoviti, da lahko uredniki pri svojem vsakodnevnem delu neodvisno poročajo o novicah in aktualnih zadevah. Uredniki bi morali posamezne uredniške odločitve sprejemati na podlagi novinarskih raziskav in ocen ter glede na pomembnost informacij za bralce; poleg tega bi morali imeti možnost, da svobodno izražajo kritična stališča brez strahu pred maščevanjem. Potreben je uravnotežen pristop, ki ga vodi sektor, da bi se okrepila uredniška neodvisnost, hkrati pa priznale legitimne pravice in interesi zasebnih lastnikov medijskih storitev z vidika svobode gospodarske pobude in njihove lastne svobode izražanja.

(14) Samoregulacija medijev in standardi novinarske etike so učinkovito orodje za opolnomočenje novinarjev, prav tako pa jim pomagajo, da se zoperstavijo neupravičenemu pritisku, tudi politične in ekonomske narave, ter s tem povečujejo zaupanje javnosti v medije ([11]). Vendar je uporabo novinarskih standardov po vsej Uniji mogoče izboljšati. Orodje za spremljanje pluralnosti medijev za leto 2022 opozarja na pomanjkljivosti pri učinkovitem izvajanju samoregulacije ([12]).

(15) Poleg tega, kot je bilo ugotovljeno v projektu „Medijski sveti v digitalni dobi“, ki ga financira Unija, medijski ali tiskovni sveti delujejo le v nekaj več kot polovici držav članic ([13]). V teh državah članicah se razlikujejo po velikosti, obsegu dejavnosti in vrsti pravne identitete ali priznanja v skladu z nacionalnim pravom, kar lahko vpliva na njihovo dejansko vlogo. V državah članicah, v katerih medijski oziroma tiskovni sveti še niso ustanovljeni, predstavnikov medijske skupnosti pogosto nihče ne spodbuja, naj jih razvijejo.

(16) To priporočilo ponudnikom medijskih storitev predlaga neizčrpen in nekumulativen nabor prostovoljnih ukrepov in strategij, katerih cilj je zagotoviti neodvisno pripravo informativnih vsebin. Priporočeni ukrepi se nanašajo na ključne elemente tega procesa, od pogojev za neodvisno ustvarjanje uredniških vsebin do omogočanja novinarjem, da sodelujejo pri odločitvah, ki so ključne za delovanje medijskih hiš, in strategij za zagotavljanje dolgoročne stabilnosti priprave informativnih vsebin.

(17) Noben element tega priporočila, ki je po definiciji nezavezujoče, se ne bi smel razlagati, kot da vpliva na svobodo opravljanja storitev na notranjem trgu ali svobodo izražanja in obveščanja, vključno s svobodo tiska, ali posega v uredniško svobodo ali svobodo gospodarske pobude. Notranji zaščitni ukrepi nikakor ne bi smeli omejevati vloge

([10]) Na primer v Franciji zakon št. 2016-1524 (t. i. „Loi Bloche“) in na Portugalskem zakon št. 1/99 z dne 13. januarja.

([11]) Recommendation CM/Rec(2018)1 of the Committee of Ministers to member States on media pluralism and transparency of media ownership (Priporočilo CM/Rec(2018)1 Odbora ministrov državam članicam o pluralnosti medijev in preglednosti lastništva medijev).

([12]) Celotno poročilo orodja za spremljanje pluralnosti medijev za leto 2022, str. 82.

([13]) R. A. Harder in P. Knapen, Media Councils in the Digital Age: An inquiry into the practices of media self-regulatory bodies in the media landscape today (Medijski sveti v digitalni dobi: študija praks samoregulativnih organov medijev v današnjem medijskem prostoru), vzw Vereniging van de Raad voor de Journalistiek, Bruselj, 2021.

lastnikov medijev pri določanju strateških ciljev ter spodbujanju rasti in finančne vzdržnosti njihovih podjetij. Poleg tega bi bilo treba priznati vodilno vlogo ponudnikov medijskih storitev in novinarjev pri razvoju notranjih zaščitnih ukrepov in samoregulativnih instrumentov.

(18) To priporočilo temelji na izmenjavah z zadevnimi deležniki, zlasti novinarji, medijskimi podjetji in njihovimi združenji. Opira se na razprave na evropskem forumu novičarskih medijev ([14]), zlasti na drugem srečanju 29. novembra 2021, na katerem se je razpravljalo o preobrazbi medijskega sektorja in povezanih izzivih ([15]). Upošteva tudi obstoječe pobude sektorja, vključno s pobudo o novinarskem zaupanju (Journalism Trust Initiative) organizacije Novinarji brez meja in njenih partnerjev, katere cilj je spodbuditi bolj zdrav informacijski prostor, ki temelji na sektorskih standardih.

(19) Priporočeni ukrepi temeljijo na pobudah, s katerimi se preskušajo novi poslovni modeli in sodelovanje, kot so pobude, financirane v okviru dejavnosti novinarskih partnerstev, ki jih podpira program Ustvarjalna Evropa ([16]). Temeljijo tudi na shemah finančne podpore in prednostnih nalogah iz akcijskega načrta za medijski in avdiovizualni sektor, ki so del prizadevanj na ravni EU za podporo ekosistemu sektorja novičarskih medijev. Poleg tega so se nekateri ponudniki medijskih storitev odločili za strukture upravljanja, pri katerih imajo celotni kapital ali njegov del v lasti neprofitni subjekti, kot so skladi ali fundacije, ki imajo v nekaterih primerih tudi pomembno vlogo pri imenovanju upravnih odborov in glavnih urednikov, za katere se šteje, da bodo dolgoročno ohranjali uredniško neodvisnost ponudnika. Drugi mehanizmi upravljanja s podobnimi cilji vključujejo ureditve novinarskega lastništva, pri katerih uredniško osebje ali njegovi predstavniški organi nadzorujejo del delnic ali imajo možnost, da zavrnejo vstop novega obvladujočega delničarja, ki bi lahko vplival na uredniško neodvisnost. Na podlagi tega so v priporočenih ukrepih navedeni možni pristopi, ki bi jih ponudniki medijskih storitev lahko preučili, da bi povečali svojo trajnostnost ter s tem odpornost na politične in tržne pritiske, pri čemer velja opomniti, da so sami kot gospodarski subjekti še vedno v najboljšem položaju, da razvijejo poslovne modele, ki ustrezajo njihovim ciljem in zmogljivostim ter njihovim ciljnim tržnim segmentom.

(20) Cilj tega priporočila je tudi nadaljnje spodbujanje preglednosti lastništva medijev po vsej Uniji. Trenutno mednarodni standardi ([17]) in medijska zakonodaja Unije države članice spodbujajo k sprejetju sektorskih ukrepov za povečanje preglednosti lastništva medijev. Zlasti člen 5(2) Direktive 2010/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([18]) priznava, da lahko države članice od ponudnikov medijskih storitev, ki so pod njihovo pristojnostjo, zahtevajo, da dajo na voljo informacije o svoji lastniški strukturi, vključno z informacijami o dejanskih lastnikih, v skladu s splošnimi pravili o preglednosti dejanskega lastništva iz Direktive (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta ([19]). Priporočilo Sveta Evrope o pluralnosti medijev in preglednosti lastništva medijev iz leta 2018 države članice poziva, naj vzpostavijo okvire za razkritje točnih in posodobljenih informacij o neposrednem in dejanskem lastništvu medijev. Poleg tega Komisija sofinancira razvoj pregleda lastništva evropskih medijev (Euromedia Ownership Monitor), katerega cilj je oblikovati nadgradljivo podatkovno zbirko z omogočenim iskanjem, v kateri bodo na voljo brezplačne in uporabnikom prijazne informacije o lastništvu medijev po vsej Uniji.

([14]) Evropski forum novičarskih medijev je Komisija ustanovila v okviru akcijskega načrta za medijski in avdiovizualni sektor, da bi okrepila sodelovanje z deležniki o vprašanjih, povezanih z mediji.

([15]) Glej posnetke in povzetek dogodka: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/european-news-media-forum-industrial-transformation-glance.

([16]) Uredba (EU) 2021/818 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Ustvarjalna Evropa (2021–2027) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1295/2013 (UL L 189, 28.5.2021, str. 34).

([17]) Recommendation CM/Rec(2018)1 of the Committee of Ministers to member States on media pluralism and transparency of media ownership (Priporočilo CM/Rec(2018)1 Odbora ministrov državam članicam o pluralnosti medijev in preglednosti lastništva medijev).

([18]) Direktiva 2010/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2010 o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju avdiovizualnih medijskih storitev (direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah) (UL L 95, 15.4.2010, str. 1).

([19]) Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma, spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive 2005/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta in Direktive Komisije 2006/70/ES (UL L 141, 5.6.2015, str. 73).

(21) Ukrepi za izboljšanje preglednosti lastništva medijev za splošno javnost bi bili pomembni glede na posebno naravo medijskih storitev kot javne dobrine ([20]). Ker imajo mediji vlogo pri poročanju o političnih in gospodarskih interesih ter zagotavljanju odgovornosti v zvezi z njimi, je preglednost lastništva medijev nepogrešljiv element vsakega ekosistema, katerega cilja sta spodbujanje raziskovalnega novinarstva in raznolikosti medijev ter povečanje zaupanja javnosti v njihovo poročanje. Deležniki so v posvetovanjih, izvedenih med pripravo tega priporočila, opozorili na pomanjkanje informacij o preglednosti za medijski sektor.

(22) Iz navedenega sledi, da je ustrezen celovit pristop k preglednosti lastništva medijev. Tak pristop bi spodbujal razpoložljivost informacij o lastništvu medijev (ali njegovem uveljavljanju) s strani vlade, državne institucije, podjetja v državni lasti ali drugega javnega organa, o interesih, povezavah ali dejavnostih lastnikov v drugih medijskih ali nemedijskih sektorjih ter o vseh drugih interesih, ki bi lahko vplivali na strateško odločanje medijskega podjetja ali njegovo uredniško usmeritev. Prav tako je primerno priporočiti objavo informacij o kakršnih koli spremembah lastništva ali nadzora nad mediji, pri čemer je treba opozoriti na pomembnost posodobljenih informacij o lastniški strukturi za prejemnike storitev. Priporočeni pristop bi bilo treba prilagoditi glede na vrsto medijske hiše in naravo njenega lastništva. Zlasti v primeru medijskih hiš v lasti novinarjev bi bilo treba dati na voljo zgolj informacije o lastnikih, ki imajo vodilno vlogo, na primer o članih upravnega odbora.

(23) Zato je namen tega priporočila spodbujati visoko raven preglednosti lastništva medijev po vsej Uniji s prostovoljnimi ukrepi, ki bi jih lahko sprejeli neposredno ponudniki medijskih storitev ali pa države članice, brez poseganja v pravila o preglednosti horizontalnega lastništva iz Direktive (EU) 2015/849 in pravila o razkritju za družbe iz Direktive (EU) 2017/1132 Evropskega parlamenta in Sveta ([21]) ter obstoječe sisteme povezovanja registrov na ravni Unije.

(24) Da bi spodbudila nadaljnje ukrepanje na podlagi tega priporočila, bo Komisija olajšala reden dialog z državami članicami ter predstavniki ponudnikov medijskih storitev in novinarjev v ustreznih forumih, zlasti v evropskem forumu novičarskih medijev. Poleg tega bo pozorno spremljala ukrepe držav članic in spremljala ustrezne ukrepe ponudnikov medijskih storitev, sprejete na podlagi tega priporočila. V ta namen bi bilo treba države članice pozvati, naj Komisiji predložijo ustrezne informacije, za katere se lahko razumno pričakuje, da jih bodo zagotovile, da bi Komisiji omogočile spremljanje skladnosti z ustreznimi deli priporočila, naslovljenimi nanje. Ugotovitve spremljanja lahko prispevajo k razpravam, ki jih vodijo deležniki –

SPREJELA NASLEDNJE PRIPOROČILO:

ODDELEK I

Namen Priporočila

(1) To priporočilo brez poseganja v obstoječa in prihodnja pravila Unije:

(a) ponudnikom medijskih storitev, ki zagotavljajo novice in aktualne informativne vsebine, predlaga neizčrpen nabor prostovoljnih ukrepov, ki jih lahko uporabijo za zagotavljanje neodvisnosti svojih uredniških odločitev;

(b) ponudnike medijskih storitev in države članice spodbuja, naj sprejmejo ukrepe za povečanje preglednosti lastništva medijev na notranjem trgu.

([20]) Glej Svet Evrope: „preglednost lastništva medijev lahko prispeva k dejanski pluralnosti medijev, saj se na ta način javnost in regulativne organe opozori na lastniško strukturo medijev, *ki lahko vpliva na uredniško politiko*“, preambula Priporočila CM/Rec(2018)1 Odbora ministrov državam članicam o pluralnosti medijev in preglednosti lastništva medijev. Glej tudi Evropski avdiovizualni observatorij: „Preglednost lastništva medijev lahko stabilizira in poveča zaupanje, da se ta moč ne bo zlorabila za subverzivno uveljavljanje lastnih političnih, gospodarskih in družbenih interesov zadevnih lastnikov, temveč za *spodbujanje skupnega dobrega*, tj. za preverjanje dejstev, povezanih z mediji“, glej M. Cappello (ur.), Transparency of media ownership (Preglednost lastništva medijev), IRIS *Special*, Evropski avdiovizualni observatorij, Strasbourg, 2021.

([21]) Direktiva (EU) 2017/1132 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o določenih vidikih prava družb (UL L 169, 30.6.2017, str. 46).

ODDELEK II

Notranji zaščitni ukrepi za uredniško neodvisnost

(2) Ponudnike medijskih storitev se spodbuja, naj pri sprejemanju ukrepov za zagotovitev neodvisnosti posameznih uredniških odločitev upoštevajo spodnji nabor ukrepov.

(3) Ti ukrepi so mišljeni kot vir navdiha za ponudnike medijskih storitev. Morebitna odločitev za zaščitne ukrepe bi morala temeljiti na njihovi izvedljivosti in sorazmernosti, pri čemer bi bilo treba upoštevati velikost ponudnikov medijskih storitev in naravo ponujenih medijskih storitev.

(4) Ponudnike medijskih storitev se spodbuja tudi k upoštevanju samoregulativnih shem ter pobud novinarskega in medijskega sektorja, ki spodbujajo uredniške standarde ter standarde zaupanja vrednega in etičnega novinarstva.

Zaščitni ukrepi za zagotovitev uredniške integritete in neodvisnosti

(5) Ponudnike medijskih storitev se spodbuja k določitvi notranjih pravil za zaščito uredniške integritete in neodvisnosti pred neupravičenimi političnimi in poslovnimi interesi, ki bi lahko vplivali na posamezne uredniške odločitve. Kadar taka notranja pravila obstajajo, se priporoča, da jih lastniki in vodstvo medijskega podjetja v celoti priznajo in potrdijo.

(6) Taka notranja pravila bi se lahko zbrala v obliki listin, kodeksov ali drugih uredniških smernic in dokumentov o politiki, za katere se ponudnike medijskih storitev spodbuja, naj jih javno objavijo in omogočijo dostop do njih na svojih spletnih mestih, tudi invalidom, kolikor je to mogoče.

Uredniška integriteta

(7) Notranja pravila ponudnikov medijskih storitev iz točke 5 bi lahko zajemala naslednje vidike:

(a) pravila za zagotavljanje integritete uredniških vsebin (v zvezi s pripravo vsebin), ki lahko vključujejo na primer uredniško izjavo o poslanstvu, politike o spodbujanju raznolike in vključujoče sestave novinarskih redakcij ali politike o odgovorni uporabi virov;

(b) pravila za preprečevanje ali razkritje nasprotij interesov, vključno zlasti z zahtevami za obveščanje javnosti o vseh poslovnih ali poklicnih povezavah med lastniki ali subjekti, ki so del lastniške strukture določenega ponudnika medijskih storitev ali njegovi delničarji, ter subjekti ali posamezniki, omenjenimi v njegovih uredniških vsebinah;

(c) politike o popravkih, vključno z mehanizmi za pritožbe;

(d) pravila, ki zagotavljajo ločitev med komercialnimi in uredniškimi dejavnostmi, na primer vključno z zahtevo, da morajo biti uredniške vsebine ločene in jasno ločljive od oglaševalskih in promocijskih vsebin.

Uredniška neodvisnost

(8) Ponudnike medijskih storitev se spodbuja k vzpostavitvi mehanizmov, ki uredniškemu osebju omogočajo, da zaščitijo svojo uredniško neodvisnost pred kakršno koli obliko neupravičenega vmešavanja. Taki mehanizmi bi lahko vključevali:

(a) postopke za obveščanje o pritiskih, ki so jim izpostavljeni, kot dopolnilo obveznostim iz nacionalnih pravil za izvajanje Direktive (EU) 2019/1937 Evropskega parlamenta in Sveta ([22]); taki postopki bi lahko omogočali anonimno ali zaupno obveščanje o primerih pritiska;

([22]) Direktiva (EU) 2019/1937 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2019 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije (UL L 305, 26.11.2019, str. 17).

(b) pravico do ugovora, ki uredniškemu osebju omogoča zavrnitev podpisa člankov ali drugih uredniških vsebin, ki so bile spremenjene brez njihove vednosti ali proti njihovi volji;

(c) klavzule vesti, ki ščitijo pred disciplinskimi sankcijami ali samovoljnim odpuščanjem članov uredniškega osebja, ki zavrnejo naloge, za katere menijo, da so v nasprotju s poklicnimi standardi;

(d) brez poseganja v pravice in obveznosti, določene v delovnem pravu ali drugih zaščitnih pravilih, pravico članov uredniškega osebja, ki menijo, da bi sprememba lastništva v zvezi s ponudnikom medijskih storitev lahko vplivala na njihovo uredniško integriteto in neodvisnost, da zapustijo zadevnega ponudnika in ohranijo vse koristi, ki veljajo za čas, preživet v zadevni medijski hiši.

Notranji organi ali strukture

(9) Da bi podprli izvajanje politik ali notranjih pravil o uredniški integriteti in neodvisnosti, se ponudnike medijskih storitev spodbuja k vzpostavitvi ustreznih notranjih neodvisnih organov ali struktur, ki bi lahko vključevali:

(a) odbore za etiko ali nadzorne odbore, pristojne za nadzor pravilnega izvajanja listin, kodeksov ali drugih uredniških smernic in dokumentov o politiki, ki jih je sprejel ponudnik medijskih storitev, in varuhe človekovih pravic, pristojne za zagotavljanje skladnosti s pravili o uredniški integriteti. Ti organi bi lahko sprejemali pritožbe o morebitnih kršitvah politik in pravil ter si prizadevali za njihovo rešitev, na primer z mediacijo;

(b) redakcijske svete, uredniške odbore ali druge organe, ki delujejo kot poklicno združenje uredniškega osebja v medijski hiši ter kot kontaktne točke za dialog med vodstvom ter novinarji in drugimi medijskimi delavci. Njihove člane bi lahko izvolili novinarji in drugi medijski delavci pri ponudniku medijskih storitev. Zlasti bi si lahko prizadevali zagotoviti, da novinarji in drugi medijski delavci dejansko uživajo pravice, določene v listinah, kodeksih ali drugih uredniških smernicah in dokumentih o politiki, ki jih je sprejel ponudnik. Poleg tega bi si lahko prizadevali za zagotavljanje skladnosti z etičnimi načeli;

(c) novinarske direktorje, imenovane v izvršne odbore in odgovorne za zagotavljanje, da se pri politikah ponudnika medijskih storitev spoštujejo načela neodvisnega novinarstva in svobode tiska;

(d) odbore, odgovorne za imenovanje glavnega urednika ter zaščito njegove avtonomije in neodvisnosti;

(e) posvetovalne odbore ali odbore za mediacijo, sestavljene iz predstavnikov uredniškega osebja in vodstva ali lastnikov ter odgovorne za reševanje sporov med uredniškim osebjem in vodstvom ali lastniki.

(10) Pravila, ki urejajo delovanje teh organov in struktur, kadar obstajajo, ter informacije o njihovih dejavnostih bi morala biti v ustreznem obsegu na voljo in dostopna javnosti, tudi invalidom, kolikor je to mogoče.

Zaščitni ukrepi za spodbujanje sodelovanja novinarjev pri odločanju v medijskih podjetjih

(11) Ponudnike medijskih storitev se spodbuja k podpiranju sodelovanja uredniškega osebja ali njihovih predstavniških organov v postopkih upravljanja in odločanja. Tako sodelovanje bi se lahko uveljavljalo v obliki pravic do obveščenosti, posvetovanja ali udeležbe ali kombinacije teh pravic; to ne vpliva na člen 16 Listine.

(12) O pravicah do obveščenosti bi veljalo razmisliti zlasti v naslednjih primerih:

(a) kadar se lastniki ali vodstvo ponudnika medijskih storitev odločijo za zamenjavo glavnega urednika;

(b) kadar se spremeni sestava upravnega odbora;

(c) v primeru večjih sprememb v zvezi s pravno obliko ali lastništvom ponudnika medijskih storitev, likvidacijskih postopkov ali drugih strukturnih sprememb.

(13) Ponudnike medijskih storitev se spodbuja, naj zagotovijo, da se o imenovanju glavnega urednika posvetuje z uredniškim osebjem ali njihovimi predstavniškimi organi. Vodstvo in uredniško osebje se spodbujata k dogovoru o postopku posvetovanja, ki naj se uporabi.

(14) Kadar je to v skladu z veljavnimi nacionalnimi pravili, skladnimi s pravom Unije, bi se uredniškemu osebju lahko omogočilo sodelovanje pri upravljanju ponudnika medijskih storitev z izvolitvijo enega ali več predstavnikov v upravni odbor.

Zaščitni ukrepi za izboljšanje trajnostnosti ponudnikov medijskih storitev in dolgoročnih naložb v pripravo vsebin

(15) Ponudniki medijskih storitev naj spodbujajo izmenjavo znanja in najboljših praks v ustreznih forumih, da bi razvili strategije za povečanje svoje dolgoročne trajnostnosti in odpornosti. Komisija bo olajšala tak dialog v okviru evropskega foruma novičarskih medijev.

(16) Dosedanje razprave so pokazale, da bi bilo ustrezne inovativne ukrepe mogoče uvesti na več področjih, kar vključuje:

(a) poslovne modele, ki omogočajo učinkovito prilagajanje novim potrošniškim navadam, vključno s shemami, ki temeljijo na naročnini, shemami, ki temeljijo na bralcih, množičnim financiranjem ali drugimi novimi strategijami monetizacije, ki so se izkazale za uspešne pri povečevanju prihodkov;

(b) tehnološke rešitve, ki so bistvene za spodbujanje participacije, vključno s preglednimi algoritmi za izboljšanje priporočanja vsebin in prilagoditev plačilnih zidov;

(c) pristope, namenjene ohranjanju in povečevanju občinstva, zlasti s ponudbo novih oblik vsebin, razvojem orodij za poslušanje občinstva in ustvarjanje skupnosti ter izkoriščanjem podatkov za boljše razumevanje preferenc in vedenja občinstva, kar omogoča ciljno usmerjene in diverzifikacijske strategije;

(d) strukture korporativnega upravljanja, vključno s skladi ali fundacijami, ureditvami novinarskega lastništva, združenji novinarjev ali bralcev ali katero koli drugo strukturo, ki bi lahko pomagala okrepiti odpornost ponudnikov medijskih storitev. S tega vidika se lahko uporaba takih struktur ali mehanizmov šteje za koristno pri ohranjanju uredniške neodvisnosti in spodbujanju kakovostnega novinarstva;

(e) strategije ali zaveze za ponovno vlaganje ustvarjenih prihodkov ali dobičkov z namenom krepitve dolgoročnih naložb v medijske vsebine, digitalizacijo in neodvisno novinarstvo, ob upoštevanju vse večje potrebe, da se v ekonomiji pozornosti ostane v koraku z inovacijami.

(17) Ponudnike medijskih storitev se spodbuja k oblikovanju politik za zagotavljanje preglednosti in poštene uporabe donacij. To bi na primer lahko vključevalo razkritje donatorjev, katerih prispevki presegajo določen prag, ali pravila o donacijah oseb ali subjektov, katerih prispevki bi lahko ogrozili uredniško neodvisnost.

(18) Ponudnike medijskih storitev se nadalje spodbuja k preučitvi možnosti za strukturno sodelovanje, tudi prek meja, da bi izkoristili priložnosti, ki jih na evropski ravni ponuja notranji trg, in dosegli širše občinstvo. Prav tako se jih spodbuja k preučitvi možnosti za strukturna partnerstva, na primer za združevanje in izkoriščanje podatkov ter okrepitev svojih inovacijskih zmogljivosti.

(19) Ponudniki medijskih storitev naj spodbujajo poklicno izobraževanje in usposabljanje svojih novinarjev in drugih medijskih delavcev, vključno s preusposabljanjem in prekvalifikacijo. To lahko storijo v sodelovanju s samoregulativnimi organi medijev, poklicnimi organizacijami in združenji ter izobraževalnimi ustanovami.

ODDELEK III

Preglednost lastništva medijev

(20) Ponudnike medijskih storitev se spodbuja, naj zagotovijo, da so podrobne, celovite in posodobljene informacije o njihovem lastništvu enostavno in neposredno dostopne javnosti, tudi invalidom, kolikor je to mogoče. Zlasti je priporočljivo, da ponudniki medijskih storitev zagotovijo dostop do informacij o naslednjih vidikih:

(a) ali, in če da, v kolikšni meri so njihovi neposredni ali dejanski lastniki vlade, državne institucije, podjetja v državni lasti ali drugi javni organi;

(b) interesih, povezavah ali dejavnostih njihovih lastnikov v drugih medijskih ali nemedijskih sektorjih;

(c) vseh drugih interesih, ki bi lahko vplivali na njihovo strateško odločanje ali uredniško usmeritev;

(d) kakršnih koli spremembah njihovega lastništva ali ureditev nadzora.

(21) Države članice se spodbuja k sprejetju ukrepov za učinkovito izvajanje Priporočila CM/Rec(2018)1 Odbora ministrov državam članicam o pluralnosti medijev in preglednosti lastništva medijev. Zlasti se jih spodbuja, naj ustreznemu nacionalnemu regulativnemu organu ali telesu zaupajo razvoj in vzdrževanje namenske spletne podatkovne zbirke o lastništvu medijev, ki vsebuje razčlenjene podatke o različnih vrstah medijev, tudi na regionalni in/ali lokalni ravni, ter je enostavno, hitro, učinkovito in brezplačno na voljo javnosti, ter naj redno pripravljajo poročila o lastništvu medijskih storitev, ki so pod njihovo pristojnostjo.

(22) Države članice ter njihove nacionalne regulativne organe ali telesa se spodbuja k redni izmenjavi najboljših praks na področju preglednosti lastništva medijev. Take izmenjave bi morale biti osredotočene zlasti na opredeljevanje in spodbujanje najučinkovitejših ukrepov ali orodij za povečanje preglednosti lastništva medijev in izboljšanje upravnega sodelovanja na tem področju.

ODDELEK IV

Spremljanje in končne določbe

(23) Za spremljanje ukrepov, sprejetih za izvajanje tega priporočila, bi morale države članice 18 mesecev po njegovem sprejetju, nato pa na zahtevo, Komisiji predložiti vse ustrezne informacije o ukrepih iz oddelka III.

(24) Komisija bo z državami članicami in deležniki, zlasti s predstavniki ponudnikov medijskih storitev in novinarji, o ukrepih, sprejetih za izvajanje tega priporočila, razpravljala v ustreznih forumih, predvsem v evropskem forumu novičarskih medijev.

(25) Komisija bo po potrebi razmislila o sprejetju novega priporočila, ki bo nadomestilo to priporočilo, ob upoštevanju evropskega akta o svobodi medijev, kakor ga bosta sprejela sozakonodajalca, ter razprav z državami članicami in deležniki. Da bi se izognili dvomom, se bodo v primeru prekrivanja med določbami tega priporočila in uredbe o vzpostavitvi skupnega okvira za medijske storitve na notranjem trgu (evropski akt o svobodi medijev), kakor jo bosta dokončno sprejela sozakonodajalca, ustrezne določbe tega priporočila prenehale uporabljati, ko se bodo začele uporabljati določbe navedene uredbe.

To priporočilo je naslovljeno na ponudnike medijskih storitev s sedežem v Uniji in, kar zadeva ukrepe iz oddelka III, na države članice.

V Bruslju, 16. septembra 2022

Za Komisijo
Thierry BRETON
član Komisije